

KIIVALDIK

Mait Metsanurk.

EESTI KIRJANDUSE SELTSI KIRJASTUS.

Emile Verhaeren: Valik luuletusi.

196 lk. Johannes Semperi tõlge. Hind 3.50 kr., ilukõites 4.— kr.

27. nov. 1916. a. lõpetasid rongi rattad saatuse õnnetul käändel Roueni jaamas Belgia ja ühtlasi kogu maailma suurema lauliku elu. Verhaereni laulud on võimsa mehe häälega hüütud maailma: see ei ole õrnutsev, tundetuün lüürika, vaid tungid tegudele, „temas kõmised linn, kohab meri, temas tiksuh rahva mitmekordne süda; temas on paavstlik võimuiha valitseda üle maailma“. Ja valitsebki, ainult et võimsamini kui ükski paavst.

Eesti on leidnud Verhaerini hea tõlgitseja Johannes Semperis. Mitmeaastase töö viljana saabus nüüd lugejale valik Verhaereni mõjuvamaid luuletisi, mis on võetud autori kogu loomingust ja ühes pikema eessõnaga annab täie läbilõike geniaalsest laulikust. See raamat on meie tõlkekirjanduses edutähiseks.

Kuidas mõningad mälestusesemed tekivad.

1848. a. peatus prantsuse kirjanik P. Féval *) koduteel Inglismaalt tulles ühes Calais võõrastemajas. Viibides hotelli lugemistoas tõukas ta õnnetul kombel kalliväärtusliku vaasi ahju äärelt, nii et see langes põrandale puruks. Ta tahtis parajasti helistada teenijat, et see korjaks ära killud maast ning teataks, palju tuleb vaasi eest peremehele maksa, kui kuulis korraga tugevat melu ja sisse tormas hingeldav teenija.

— Peremees palub teid alandlikult lahkuda lugemistoast, kui olete kuninga sõber, — teatas ta.

— Pooldan igat seaduslikku valitsust, — vastas kirjanik. — Ent öelge, mis siis lahti on?

— Tema Majesteet, kuningas Louis Philipp on põgenend Pariisist ja saabund siia, et jätkata reisi Inglismaale. Peremees on annud kogu võõrastemaja tema käsutusse.

*) Elas 1817—1887.

Féval lahkus kiiresti omast toast. Järqmisel hommikul ta jätkas reisi Pariisi ja unustas varsti kogu vaasi-loo. Mõne aasta pärast ta sattus samasse võõrastemajja. Kui ta astus lugemistuppa, torkas talle kohe silma imelik ilustis. Toa nurgas oli punase sametiga kaetud laud ja selle pääl klaaskupli all olid sama vaasi tükid, mille ta eelmisel korral oli ajand katki.

— Mis see tähendab? — küsis ta peremehelt.

— Oi, armas härra, see on esmajärguline ajalooline mälestusmärk, mida ma miski hinna eest ei raatsi ära müüa. Kui kuningas Louis Philipp põgenedes Inglismaale suvatses osutada mulle seda au, et asus mu hotellis, võttis ta selle vaasi ahju servalt ja viskas maha, hütüdes:

— Nii purustetakse mu vabariiklised vaenlased!

— Kes seda nägi ja kuulis? — küsis Féval.

— Mina ise, — seletas peremees vaimustusest liigutatult.

Féval naeratas, ent ei lausund sõnaqi.

K O G U N O O R P Ö L V

ei saa olla ükskõikne nendele tähistele, mis näitavad meie organiseerunud noorsoo teed ja lähemaid ülesandeid, kogu praeguse noorsoo ponnistusi uue kultuurühiskonna loomises, mis kajastavad kultuuri janu, igatsusi ja võitlusi teel kõrgemate ideaalide poole — sellepärast

T E L L I B

igauks, kel usku me paremasse, õilsamasse tulevikku, olgu ta noor või vana, omale või oma perele

Noorpõlve kultuuri ajakirja

E E S T I N O O R U S ' E

„EESTI NOORUST“ toimetavad tuntumaid noorsoo tegelasi August Meikop, Eduard Riisman ja Eduard Triik. Tegev ja vastutav toimetaja Ago Jõger. „EESTI NOORUSE“ tellimise hind on aastas 1 kr. 80 senti, pooles aastas 1 kr.

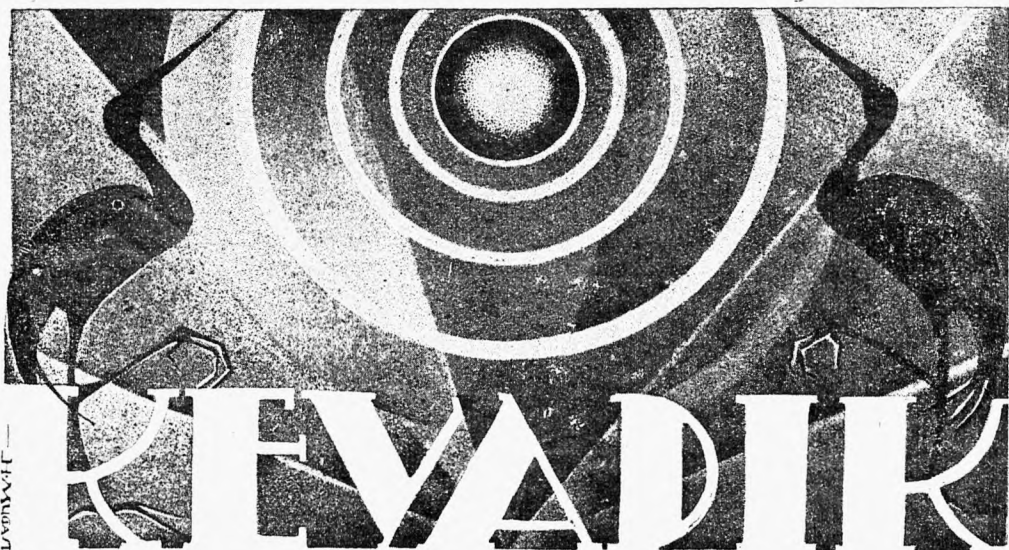
Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

„EESTI NOORUS“ ilmub üks kord kuus, häälpaberil, tuues rikkalikult pilte oma ja välismaa noorpõlve elust, tegevusest, juhtidest jne.

„EESTI NOORUS'ELE“ oma tellimise saatmine olgu iga noorsoo ühingu, seltsi, klubi või muu organisatsiooni liikme aukohus.

NOORPÕLVE KULTUURI AJAKIRI „EESTI NOORUS“

Tallinna, Lossi plats 4.

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

№ 2

VII aastakäik

1929/30

„Kevadikule“ kirjutand mag. AUGUST ANNI.

Mait Metsanurk — „orjade“ vabastaja

saab 50 aastaseks.

19. novembril s. a. täitub poolesaja aastaline eakooorem Metsanurga õlgadel. Astub juba üle keskeagi läve see, kelle loominguist meile vastu hõõgub nooruselavat rahulolematust olevaga ja süvendatud eetilist kultuuritahet enam kui ühegi teise eesti kirjaniku, isegi enam kui ajalisel noorte omast. See püsivus ja elavus kõneleb intensiivsest siseelust ja töötsimisest kui eluküsimusest: Siin on üks kelle noorusidealism on säilund isegi üle keskearaja, kus harilikult teised juba ammu alistund lõtva kompromissi ümbrusega, uimutades oma jumal-inimlikku normatiivset tahet loomalik-passiivse kausaal targutusega: „elu on kahjuks teisiti.“ Siin on üks, kelle kõik teosed on olnud sõttakutsed vastu orja vaimu ja selle taga seisvat elujõuetust. Ise kasvand üles Tartumaa kehvast metsanurgast, talupoisist üle raskete kooliõpetaja ning ajakirjaniku aastate

kuni kogu Eesti ühe tähtsama (mõnes suhtes tähtsaimagi) kirjanikuni, on ta pidand karastama eetilist tahtejõudu alatasa ise endas ja õppind hindama selle tähendust kõigi teistegi elus. Nietzsche, ajajärgu jõulise isiku prohvet, on teda selles aidand: vihane kui Zarathustra keskel kari-inimesi paljastab ta juba oma esimestes novellides fariseersuse taha oma jõuetust peitvaid, „Jumalalapsi“ ja „Isamaa õilmeid“ — pütsutab väliskultuuri räbalatega oma närusust katvaid „haritlasi“ kes tegelikult kõik veel on „Orjad“ ja tõstab ägedat mässuhüüdu vastu orjastavaid sotsiaalolusid meie külas („Vahesaare Villem“) ja linnas („Kindrali poeg“, „Jäljetu haua“, „Enn'äe inimest“).

Aga ta ei süüdistada odavalt ainult olusid, nagu nii paljud meie demagoogilised ja lõdvad „muu-maailmaparandajad“. Ta puurib inimhinge

enda sügavustesse kui kõige muu orjastuse ja nõrkuse algpõhjusesse. Ta näitab, kuidas just sääl meis peitub orja-ajast põlvenev isikut kõitev hirm küllarahva arvamise ees („To ho-o ja Anton“), ülemuse ja isegi valesti mõistetud Jumala ees („Epp“). Otse masendavalt ta kisub ja teeb naeruväärseks isegi hää tahte, kui see on ühtlasi jõuetu tahe ja rumal tahe, saamatu ja õhulosse ehitav: „Taa vet Soovere elu ja surm“, see eesti Don Quijotte peaks olema põrgukivi, millega oma unistuse luhta lövva liigliha peaksid aina põletama just ka meie „kultuuritahtelised“.

Aga Metsanurk pole jäänud ainult piitsutajaks ja masendavaks paljastajaks (kuigi just see külg on tema tugevaim). Nietzsche piitsa-paatose kõrval on ta õppind ka Tolstoi ja Rollandi maailmaparanduse meetodi mõjukam: häädus ja armastus, ise parem olla kui maailm. Ja selles on ta leidnud sünteesi, mis ta uuemais teoses pehmemdab ta tavalist süngust ja karmust. „Valges pilves“ ja „Punases tuules“ kajastuv maailmasõja ning revolutsiooni aegne elu meie külas avab meile mitte enam ainult orje vaid ka sangareid, süda-

meelt suuri Verihurme, Rollandlikke heroseid kes ei võida revolutsiooniga vaid oma püsiva tahtega ja aatekindla armastusega. Armastus võidab orjuse. Heroiline eneseohverdus ja enesevõitmine võidab orjastavad olud.

See on Metsanurga õpetus eesti rahvale, see on õpetus ta veel nii sagedase orjavere võitmiseks. Ja see on eriti õpetus noorsoole, kes esimesena üles kasvab vabas Eestis. Kelt võikski ta õppida enam?! Keda võikski ta hinnata enam — sel ajal kus vanad tulekandjad ikka enam kipuvad kustuma ja vaikima? Sel ajal kus nooruses endas ikka enam näib tumenevat eetilise väärtusastmiku tunne, kõige inimese väärtuse ja inimekultuuri alus? Sel ajal kus avalikult juletakse kirjastada ja — isegi esimeste auhindadega kroonida romaani-sõperdisi korporandi-pajatside „puhastustulest“, kus puudub igasugune puhtuse ja vastutuse tunne ja seesmine ausus.

Ei! Ole tervitet, Mait Metsanurk, eesti kirjanduse ainus tuimenematu südametunnistus! Ole tervitet, Metsanurk, meie ärksaim kultuurikirjanik!

ALEKSANDER ASPEL.

Sügisese mõtteid keskkoolipingilt lahkunute puhul.

Kui vaatame, kuhu suundub enamik ülikooli tulnud keskkoolide lõpetajaid, siis paistab aasta aastalt paisuvat voolus korporatsioonide värvimütside ja lintide poole. On põhjus tõesti neis hilpudes ainult või mujalgi, see küsimus esitab end igal sügisel värskelt ülikooli astujate puhul. Kahtlemata värvimütsil on öelda esimene sõna nii mõnegi koolipingilt tulnud frandi ja smokingist ünistaja kohta, ta ei ole ka üldiselt kõigile teistelegi rebastele olulise tähtsusega, kuid korporatsioonide külgetõmbejõu põhjusena ei ole ta ainuke.

Meie teame mis on n. n. korporatsioonide, vanade saksa aadli pärimusi edasiviljelevate üliõpilasorganisatsioonide aluseks. Kõigepäält väline šikk,

uhkus ja auahnus, upsakus, hoolimatu enesetunne, mis ei elda inimese sise-misi väärtusi, vaimline pääliskaudsus, mis toidab enesega karjääriahnust. Jättes käsitamata esimesi iseloomuomadusi, milliseid korporatsioonid eeldavad ja kasvatavad oma komberegistritega oma joomalaudade taga, peatume viimaks mainitud asjaolul, mis puutub silma kõige olulisemana tõmbejõuna korporatsioonidesse ja mõnesse üliõpilasseltsigile, mis ei jää neist kaugelt taha oma sisemiselt ehituselt. Karjääritegemine on keskkoolipingilt ülikooli suunduva noorpõlve enamiku unistuseks. Võimalikult kergelt ja vähese vaevaga pääseda tulutoovale paigale. Selleks pakuvad korporatsioonid teatud soodustusi oma vilistlaste hooldamisapa-

raadiga. Ja eelistetum on see korporatsioon, kus asuvad rikkamad ja mõjuvõimsamad vilistlased.

Mitmeigi äsja keskkooli lõpetand noore suust on olnud kuulda ütelsi, et praegune aeg nõuab juba kord, et oma isikuga, ilma eestkostmiseta on võimata leida elu ülalpidamisvõimalusi. Keegi ei hakka muidugi tooma vastuväiteid, et oleks kerge, kuid see mis hämmastab nende noorte puhul, on vaatenurga äärmine materjalism. Kõige alguseks ja lõpuks on saagiahnus ja ainult paremal juhul tagasihoidlikum rahaisu, mis peab avama teed lahedale ja mugavale elule, lõbudele ja naudinguile.

Oleme endistest aegadest ja mingi loomulikkusena pidanud noorusiga kõige idealistlikumaks inimeaks, kes kannab põlvest põlve edasi seda püha tuld, mis tõstab inimesi, teeb neid inimese nime vääriliseks. Tänapäeva pilt aga, vähemasti selles osas, mida pakub ülikooli juurdevool, kõneleb aasta aastalt vastupidist. Võime leida tõelise inimesuse ja kultuuritahte kandjaid enim vanemate kui noorte keskel.

Sellel peavad olema oma põhjused, mis juurduvad sügaval koolinoorsoo kihtides. On kõneldud üldise ajavaimu mõjust koolinoorsukku. Elame reaktsiooni ajajärgul, üldise tagasitõmbe ja võib olla väsimuse ajajärgul. Revolutsioonijate tormid ja tungid on sulgunud kallaste vahele, mis oma hallusega varjavad kõik päikesekiired. See aeg, mil idee oli tugevam kui ükski mateeria, näib olevat ruumi andnud ajale, kus ideel on ainult veel sõnakõlksu, või ilusa rüü väärtus, mida võetakse püha-päeval ümber; teda võidakse küll kuulda, kuid teda ei elata enam läbi.

See kõik ei ole jäänd mõjuta koolinoorsukku. Vaimliste harrastuste hoog näib olevat langend. Kui varemalt terved klassid, terve õpilaskond olid oma enamikus innustund paljudest üldistest küsimustest, inimese olemusest, kirjandusest, siis maksab see nüüd ainult mõne üksiku erksama vaimu kohta klassis. Enamik elab pinnakihil, spordile ainult spordi pärast, kinole, linnades väga paljud smokingkultuurile. Huvid on kitsenend naudingute ümber,

igauks üksikult on iseenesele enam fäh-tis kui üldsus.

Liikumistest näib olevat karskusliikumine meie noorsoo ainus tardumatu, tõeliselt ideeline sihipeud. Ta on vapustand ja vapustab üldist tülpind õhkkonda, koondades neid kes on erksamad ja mõtlejamad oma ridadeesse.

Kuid ka siin surub end mõttesse masendav eelaimdus nende süvenenemate noorte kohta, kes on hoidnud alal oma tule. Suudavad nad püsida selles tasakaalutus võitluses ümbruse vastu? Ümbrusel on sõjariistad, mis võivad matta peagi kõige elavama tule.

Meil pruugib vaadata ainult kuidas elutingimuste pitsitus, hool igapäevase leiva eest (ja on reegliks et just vaesemad õppurid on need kes mõtleavad rohkem), kuidas see kõik hävitab kiiresti selle, mida ei suutnud hävitada kaasõpilaste ja tihti õpetajaskonna ja koduse ringi tõmbiks tegev mõju Kohamured ja lõpuks töö ja amet kaotavad järkjärgult, üksteise järele kõik püüded enese tõstmise, oma inimväärtuse eest hoolitsemise, kõik mõtted üldsuse kohta, lühidalt — terve vaimlise erksuse. Jääb ükskõiksus, paratamatus, loidus, huvi ainult iseenese isiku väikeste naudingute vastu, ei jää midagi või väga vähe, mis tuletaks meelde endist idealistlikku noort.

Nii nim. aja vaim, mis haarab enamiku õppureid juba koolipingil oma tõmbiks tegeva, pinnale jätva mõjuga ja koolipingilt lahkujate, kas siis ülikooli või teenistusse astujate elumured, on kustutanud paljude noorte ideelikkuse. See kannustab alati hoiatusele, kutsub uuesti kurbadest näidetest üles hüüdma hoogu ja püsivust ja enne kõike jõudu süvenemiseks, idee läbielamiseks, tema haaramiseks ja omandamiseks kogu ulatuses.

Ja see tähendab alati mitte millegiga piirduda, vaid võtta kõik mida pakub vaimule koolitööst ülejääva aja vabadus. Siis võime loota, et püsib ikka rohkemate ja rohkemate kantuna idealism meie koolinoorsoos, võtab võib olla uue tõusu, uuendab senivalitsend vaimu.

„Kevadikule“ kirjutand ANTS ORAS, B. Lit.

Algernon Charles Swinburne.

(1838—1909)

Suurimad rütmikud ja uuemas inglise luules on võib-olla Shelley ja Swinburne. Psühholoogid nimetavad mõlemaid mootorseteks tüüpideks. Ning mulje, mis jääb nii mõlema teoste külge, elu vaatlusest, ongi motoorne — liikuv,

ja ruttavad värsid. Ning kui kõnelda vägivaldse ründajaist kirjanduses, siis on raske mööda pääseda neist nimedest. „Vabastet Prometheus“ ja „Laulud enne päikesetõusu“ on nii laia revolutsioonilist hoogu täis, et vabadus-

Algernon Charles Swinburne.

lendav. Mõlemad on suurimad taotluse ja revolutsiooni luuletajaid maailmas, mõlemis elab protestituumuse ja tardumuse vastu, mida väikekodanlaste keskkond täis, ja mõlemad armastavad ka ruumiliselt avarust ja kõrgust. Kui tulevad meelde tuul, pilved ja mere-lained, siis peaaegu paratamatult ka Shelley oodid või Swinburne'i kärsitud

janule suuremaid mälestussambaid püstitada näib raske, kui mitte võimatu. Nende hoog ei piirdu enam maaga, vaid muutub kosmiliseks. Kogu kõiksus röömlleb ühes maakeraga Prometheuse vabastumise puhul, kogu kõiksust valitseb vabaduse ja eneseteostuse põhiseadus, mida kuulutab Swinburne'i „Hertha.“ Nii Swinburne'i kui Shelley

lugemisel tuleb jätta koju tavalised väikesed mõõdupuud ja ilmuda suurimatega. Noorsugu, kes harjund mõlgutlema ekstaatilisi mõtteid ja unistama maailmaparandusest ühel hoobil, ei jõuaks siiski kuidagi ületada nende meeste fantaasiat, vaid jaksab vaevalt nendega sammu pidada. Ning impuls-sidele, millele ise ei oska leida vormi, ja tahtmestele, mida ei suuda sõnastada, annavad need luuletajad tulise ja kaasakiskuva keelilise rütmi, mis lööb eest tunnete esitavad tõkked.

* * *

Nagu Shelley, nii õppis ka Swinburne inglise aristokraatia vanimas kasvatuspaigas Eton College'is, Windsoril lähimas läheduses. Teda ümbritsesid sääl vanaaegsed kirikud, romantilised võlvkäägid, värviliste akendega suured saalid, ajaloolised portreed, raamatukogu, mille aarded raskesti loeteldavad, — kuid ka avarad mänguväljad, sport kõige inglislikumal ja poisilikumal kujul, nurmed, mille keskel voolas läbi jõgi, mil ahvatlesid võidusõudjate kitsad, vilkad paadid. Kuid Swinburne valis esimesed. Tal ei puudund sportlase vapper hing, aga see otsis teissugust ümbrust. Oma admiralist isa mereäärsele asukohal ja rännakutel väljaspool Inglismaad oli ta õppind kiinduma kaljudesse ja merre. Ta armastas üksinda ronida ligipääsmatuiks peetavatele kaljutippudele, unustades täiesti ärevil koduseid, või ujuda välja lagedale merele, kuni väsimus kippus põhja viima ja mõnikord hävingust päästis ainult mõõdasõitev purjek. Ta oli ujuv Inglise kaanalis nii rahulikult kui ka tuulisel ilmal ning isegi äikese aegu, siis, kui terve vahune veela helendus taeva elektrilaengute prahvatusist. Surmahädaohuga oli ta niiviisi tutvund juba varakult. Teda ei rahuldand talt-sam kolledžisport. Võib olla ei sobindki ta viimaseks, sest ta füüsis oli eriline. Väikese, liikuva ja graatsilise kehaga liitus haruldaselt suur, punajuuksine pää. Ning närvlev, impulsiivne vaim ei luband alistuda tavaliste välismängude distsipliinile. Ta erines teistest liiga tugevasti, et elada nende omaga identset elu.

Äga kui keha ei saand kolledži ümbrusest avarust, mida otsis, siis tuli hankida tasu vaimliselt alalt. Ning greeka, rooma, prantsuse, itaalia ja muidugi enne kõike inglise luule said ahnele vaimule täiesti omaseiks ja tuttavaiks. Swinburne oskas juba siis vabalt ja veatult kirjutada kõlavaid prantsuse- ja greekakeelseid värse ja Euripidese koorilaule oli ta pää tulvil täis. Kuid enne kõike ahvatlesid teda kuninganna Eliisabeti aegne rahutu, visklev, elujõuline luule, Victor Hugo ja Baudelaire. Heitlused, olümpiline hoog ja peaaegu haiglane, ülipeenendat närviherkus — neist kolmest noodist koosneski päämiselt Swinburne'i luule hilisem heliredel.

* * *

Selles pääs käärus revolutsioon, kuid liiga ebapraktilist laadi selleks, et realiseeruda. Poeet ei saand eluga toime. Oxfordis tuldi talle vägagi vastu, kuid Newdigate'i nimelise igaastase värsivõistluse puhul ei määrat Swinburne'ile auhinda luuletuse eest, mis oli jõuline, kuid ei vastand auhinna annetaja tingimustele. Päälegi juhtus ebameeldivaid sekeldusi liigse veinitarvitamise ja ekstravagantsuste puhul. Perenaised ei soovind luuletajat enam endisse korterisse tagasi, kuigi ta üldiselt oli viisakas ja hääsüdamlük. Siseelkter pidi aeg-ajalt valla pääsema, kuid autoriteedid ei tunnustand täiel määral seda tarvet. Tulemuseks oli lahkumine Oxfordist ja minek Londoni, kus kokupuude präraffaellitide, Rossetti, Morris ja teistega ja elu boheemlaste ja iluduste keskel ajasid luuleveini kihama. Tõsi küll, ka siin juhtus konflikte. George Meredith ei kannatand Swinburne'i. Üksvahe nad elasid koos, kuid Swinburne'il oli tülikas mood ülemiselt korralt, kus ta elas, trepi käsipuid mööda alla libiseda, kuni kukkus prantsatava hooga otse sõõgitoa ukse ette. Ta žestikuleeris, deklameeris, vaidles liiga elavalt. Kui ta sattus ekstaasi, unustas ta kõik muu. Ta oli kummaline, pisut ebamaine, ta hää oli liiga kõrge ja terav — nagu Shelley'l. Kuid ta ei olnud nii „ingellik“ nagu Shelley — teda veetlesid vihane uhm ja

väljakutse. Seda näitas peagi tema luule.

* * *

„Luuletusi ja ballaade“, „Laulud enne päikese tõusu“, „Ātalanta Calydonis“ — need kolm on võib-olla ta suurimad saavutised, kuigi ta arvustajana ja mineviku kirjanduste analüüsijana töötas väljapaistvalt ja on avaldand terve rea kõiteid värsse, mille jõud ja kõlavus elu lõpuni püsisid erakordseina. Siiski kuuluvad kolm mainit teost ta esimesse loomingujärku ja järgnes hiljem suhteline langus. Swinburne oli neid, kes paiskuvad hooga ant hetke elamus-tesse ja võivad mõne tunniga kulu-tada energia, mida tavaiselt jatkuks enam kui nädalaiks ja kuudeks. Ta on neid tüüpe, kes on ettemäärat kir-jutama hümnilist lüürikat. Kiirelt nagu tõus tuli tal langus — oodi järele elee-gia, mõlemad samas kõikehaaravas, laialt veerevas stiilis.

„Luuletuste ja ballaadide“ esimene ja parim köide (1866) toob kummaliselt transformeerund kujul Inglismaale üle Vana-Greeka, keskaegse Prantsusmaa ja Itaalia renessansi kirgliku maailma. See on meelte revolutsioon tüütuks saand idealiseeriva, sentimentaalse stiili vastu, mille kätte oli halenemas tolleaegne inglise kirjandus. Selles kõneldi tunnete suurtest palangutest, mis viivad surma, kuid võivad anda erandlikke hetki. Selles kirjutati Tann-häuseri õnnest-kibedusest Hörselbergi Veenuse pool ja hävitava naise ürg-kuju Dolorese luulestavast ja surma-vast mõjust. Sonoorsete stroofide pikad read kiskusid tugevataktiliselt edasi, suggestiivne, terav kujutlus liitus teise samasugusega, kuni lugeja ja luuletaja tundemaht olid viid peaaegu katkemiseni. Võib-olla anti hädad roh-kem kui hädasti tarvis, ega suutnud autor täiesti valitseda oma fantaasiat. Kindel on, et see teos ka praegusel kujul ikka veel paneb laskuma hüp-nootiliste meeleolude orgudesse ja pais-kab üles suure paatose pilvedesse. Teosele tungiti mürgiselt kallale, kuid Cambridge'i üliõpilased marssisid pro-forestiks pikas rongkäigus läbi linna, lauldes kooris „Dolorese“ stroofe.

Näis, kui oleks tulnud mingi uus re-nessanss, kui algaks intensiivsema, avarama, ühtlasi hoolimatuma tunde-elu ajajärk.

Sama kuulutas „Ātalanta Calydonis“ — tragöödia, mis elustab antiikse näi-dendi traditsioone. Ka siin ammuaima-mata ulatuses tunnete tõusu, kirge, surma — faatumi rasket kätt, ning värsitehnikat, mis võrdne sinfoonilisele muusikale. Isegi Shelley tundus esi-mesel hetkel ületetuna. Ununevat pais-tis ümbritsev kitsapiirilne maailm, Aischylos ja Sophocles ja Euripides olid jälle mullast tõusnud, aga läbi nende ainstiku kostus Wagneri verd keema lõõtsutavate helide tuulispäa.

Kuid võib-olla on Swinburne'i pari-maks saavutiseks siiski „Laulud enne päikesetõusu“. Neis ta on vähem maine kui „Ātalantas“ või „Luuletustes ja ballaadides“. Tema teemiks on he-roism ja vabadus, tema eesmärgiks olla õhutajaks itaalia vabadusvõitlejaile. Kannataja ema, igipõlise Rooma häbis-tus ja nõrkemine ikke alla, inimkonna rüvetumine, tarve tõstuda ja viskuda võitlusse, mis toob mehile jälle õiguse tunda end meestena, tervitushüüud neile, kes nagu Walter Savage Landor või Giuseppe Mazzini oma elu pannud kaalule vabaduse eest; tugevad värsid, mis kujutavad õigluse sõdurite, Rooma vallutajate marssi põlise linna poole; vabadusekstaas, mis kuulutab kammit-semata elu tervele kõiksusele uute sea-duste põhjal, milles ei tunnusteta senist nõrgestavat dogmaatikat — nii käivad ses kogus teemid, mille vahele lisan-dub tasakaalsemaid, musikaalseid puh-kemomente erutet mõttekujutusele. Selles teoses on keeleilu ja tundehoog annud kõige viimase, mis neil selles stiililaadis anda.

Nagu juba öeld, kirjutas Swinburne veel palju muud, kuid revolutsioon põ-leb hiljem juba vähem ähvardavalt. Aga ka ajal, mil ta päämiselt harrastas rondoode ja ballaadide graatsilisi vorme, püsis tal vaimustajana lapsepõline sõber, Byroni ja Shelley värssidele taktiandja — meri. Meri ise ja selle kaldad, mere-veed hallitajaina ja hävitajaina, puhkus päikselisel rannal keset õispuhmaid pää-

sukeste tiirutleva lennu all ja põhjamerelaevu konnkarpidena pilduv timukalust väljenduvad vahenditult mõjuva jõuga kogu ta elu kestes rikkarühmitest luuletustes. „Oo ema, meri!“ luuletab ta Guernsey lahes, lennates mõttes ette järelerühmavast kehast. Siin näis ta tundvat lõplikku karastust ja vabanemist närvihoogudest, mis tumestasid näiteks ta erootika. Nagu Shelley, kellele õhk, meri ja maa olid vennad, sulab Swinburne mereliikumises kõiksusega, andudes panteistlikule iharusele. Tema luule kaudu avaneb pilk meretaolisile mõtte- ja tundelagendikele, mille voogamistel ei näi lõppu. Ta on inglise loodusromantika tippnähteid.

* * *

Tänavu — küll juba kev. tema surmast kaksikümne^{nel} — sai Meil tavaliselt ei tunta teda, nagu^{ta}ffäis. luulet keeltes, mis meile vähem käse saadavad kui vene või saksa kee. Kuid kui Georg Brandes omal ajal saatis „Noor-Eesti“ ajakirja, selle oma aja kohta nii julge katse, esimese numbri jaoks kaastööd, siis käsitles see Swinburne'i. Brandese vaim tundis end kodu ainult vaimlises avaruses, ja võib-olla soovitas ta veel ärkavale Eesti kultuurile eeskuju võtte mehest, kelle mõttekujutus oli sugulane tuulte, lainete ja äikestega, mida ta kajastas. Praeguselgi eesti lugejail oleks soovitav käia Swinburne'i luuletuste kaudu tuulte, suurte tungide ja pilveprahvatuste teed — need ei tarvitse mõjuda uimastavalt.

„Kevadikule“ kirjutand üliõpil. T. ZOMMERS.

Naabermaa noorkarsklaste elust.

Karskete keskkooliõpilaste ring „Saulztars“ Riias.

„Saulztarsi“ (päikese kiire) ülesandeks on hoolitsemine enda liikmete füüsilise, intellektuaalse ja eetilise arenemise eest nii, et neist kujuneks harmooniliselt arenend karske intelligenti kaader. Selle kõrval on veel sihiks karskusidee prosageerimine õppivas-noorsoos ja uute traditsioonide loomine alkoholi traditsioonide asemele.

Ringi liikmeks võib olla iga keskkooli ja tööstuskooli õpilane kui ta on täiskarske ja tahab alluda ringi määruseile. Enne kui saadakse ringi täisõiguslikuks liikmeks peab igäüks olema kaks kuud kandidaadiks ja viibima vähemalt kuuel koosolekul.

Et uued liikmed rutemini tutvuneksid ringi ideoloogia ja traditsioonidega ja sõlmiks kiiremini sõprussidemeid teiste ringi liiketega, määratakse igäühele neist eestkostja-kasvataja.

Selle ülesanne on kandidaadi tutvustamine karskuse põhiprintsiipidega, ringi ajaloo, statuudiga ja seltskondlikkuse algmõistetega.

Eestkostjaiks võivad olla ringi aktiivsed liikmed kes vähemalt aasta on ringis töötand.

Sõpruse märgina räägivad kõik täisõiguslikud ringi liikmed üksteisele sina.

Kooli lõpetand ringi liikmed võivad jääda ringi juurde, neid kantakse vanade liikmete nimestikku. Täiskasvanud, kes tahavad osa võtta „Saulztarsi“ tööst, võivad astuda kaasatöötajaks liikmeiks. Veel on olemas auliikmete instituut. Et liikmed

moodustaksid tõeliselt tiheda ja sõbraliku pere, on kõigile sunduslikuks tehtud käia erilistel, iga kahe nädala takka peetavail koosolekuil. Kandidaadid peavad kõigil koosolekuil käima.

Koosolekute päevakord on väga mitmekesine, koosnedes tavaliselt kahest osast — tööst ja puhkusest. Õhtute domineerivad tüübid on: kirjandus-referaat õhtud ja lõkketule õhtud.

Esimestel kantakse ette tuntud pedagoogide või üliõpilaste poolt õpetliku sisuga referaate, teistel loetakse, deklameeritakse, jutustetakse muinasjutte, anekdoote, lauldakse, tehakse ringmänge ja seda kõike kas lõkketule ääres looduses või immiteerit lõkketule, kamina juures, toas.

Muidugi ka referaatõhtuil täidetakse vabad minutid mängudega, lauludega.

Päale nende enam-vähem regulaarsete õhtute korraldetakse veel spetsiaalsihilisi koosolekuid nii näit.: pidulikud koosolekud (uute liikmete kuldseesse raamatusse allkirja andmise, ning ringi aastapäeva puhul) ajakirja koosolekud j. m.

Üldise töö kõrval individuaalsete harrastuste ja kalduvuste arendamiseks pakuvad võimalust eriringid ehk grupid.

Töötavad järgmised ringid: spordi, draamatiline, male, filatelistide¹⁾, korrespondentsi, ajakirja, karskusmuuseumi.

1) filatelist — margikorjaja.

Formaalsustest püütakse gruppides hoiduda; neis pole valimisi, koosolekuid protokollidega. Keegi kokku astunuist ühehuvilistest võtab enda päälle initsiaativi ja töö algab.

Huvitavamaist algatusist võiks mainida: seinajalehte, ajakirja ühes eksemplaaris (varustet joonistustega ja ülesvõtetega) ringi elu ülesvõtete albumi, kõikide ringi liikmete eluloode ja ülesvõtete kogu, üleüldist markide albumi j. n. e.

Enam mõnusad ja tüübilised traditsioonid on sagedased väljasõidud maale ja

jõuluõhtul vaeste ja end arstivate alkohoolikute perekondade külastamine.

Võetakse kaasa kingitusi ja väikseid kuuski sinna kuuluvate ilustustega, ning suundutakse jagunedes gruppideks, linnaäärsetesse raioonidesse.

Muuseumis võib märkida, et ringi nimi „Saulztars“, (päikese kiir) tekkis päälle esimese sellise „palverännaku“.

Tuleviku kavatsusist võiks nimetada: suvist laagri korraldust ning naaberringi noorkarsklaste külastamist.

EDUARD TREU.

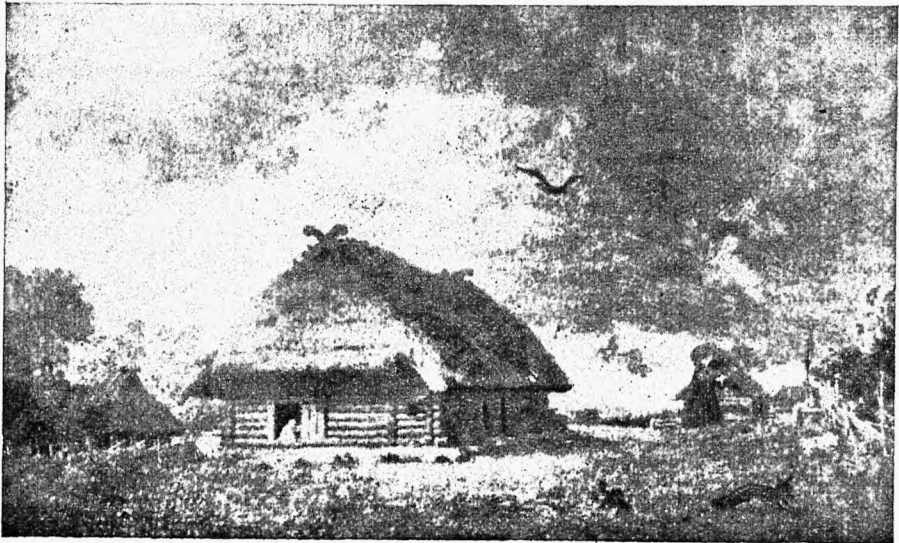
Väärtuslik töö.

Ühes jutustuses räägitakse kahest väliselt inetust ja vastikust lapsest, kes on toodud nimeka maalikunstniku juurde, et see maaliks neist vanaema sünnipäevaks näopildid.

Suur oli kõikide hämmastus, kui nad valmivad pilti nägid. Imeteldud seda

tabada nende tõelist hinge. Kõik õilis ja puhas, mis ilmnes nende nägudelt ja silmist pannud ta lõuendile. Ta pole omalt poolt ühtki joont kaunistuseks lisand, vaid toonud esile neis endis leiduva.

Mida tahab öelda eelolev jutustus?

J. Köler: Minu kodu.

puhast ja kaunist ilmet, mis pildil laste nägudelt helkind; samal ajal pole keegi saanud öelda, et nad pole samad lapsed. Küsimusele: Kust nõidusite selle ilme? vastanud ta, et tal polnud vaja nõiduda, vaid avatend selle lastest endist esile, jutustades neile maalimise ajal kauneid lugusid, mis laste silmad pannud särama ja aidand kunstnikul

Enne kõike näitab ta meile inimest, kes suudab vaadata ümbritsevat armastuse silmadega. Ta, olles vaba eelarvamuste ja isikliku kitsarinnalsuse survevõrust, suudab näha elus õilsat ja ilusat. Miks siis imestame, kui üks, tehes tööd, suudab korda saata nii palju hääd, kuna teine sääl kõrval on täiesti armetus seisukorras ja saamatu, üks-

kõik, mis ta ka ei üritaks. Ja mis veel siia juurde liitub, on see, et paljud ei olegi töö juures andumusega ega tööta töö enese pärast, olles seejuures ainult käsitöölised. Kui palju on neid (kas mitte ka noori!), kellele teatud töö ei meeldi, aga kes teevad seda siiski, lootes sellega „kergemaid elutingimusi“. Olles valind vale tööala läheb muidugi suur osa lootusi põhja. Ja tagajärg? Pettumused, elutüdimuski! Elutüdimus, milles noor hing igaveseks kustub ja kus kadetus lisandub püüdega väärilist võistlejat jala-tahapanekuga langetada.

Praegune on ju aeg, kus inimsoo ideaalidele omistetakse vähe tähelepanu ja nende asemele on surutud praktiline elukäsitlus „moodsate“ võitlusabinõudega, kusjuures ei tehta sageli enam teaduslikku ega aatetööd niivõrt aate enese kui leivakanika pärast ja tühipaljas paber, mille väärtus pole iseenesest suur, surub tihti võimelise töötegitaja kõrvale, halvates seega mitte üksi ta enese tegevust — nõrgendab suurel määral ka ühiskondlikku töövõimet. Küsimus, kui palju võib töö eest rahalist tasu saada, ei tohi tungida niivõrt esile, et see kogu töö pinna-pääleaks hädaabinõuks muudab. See-pärast ei tohi võtta mingit tööd või tegevust kui kurba kohustust, ega ka kui naeruväärt lihtsat, vaid katsutagu tungida südamesse ja tabatagu töö hinge.

Kuulus renaissance aja kunstnik Leonardo da Vinci naeris inimese üle, kes talle tuli seletama, et maalimine olevat ju tema jaoks lihtne töö. Fr. Tuglas lausub, et loomistarve olevat tal pigemini koormaks kui õnneks. Aga ta kannab oma koormat nurisemata — ta töötab põhjalikult.

Mis siit järgneb, on see, et igaüks

valigu omale tööala, mille vastu ta tunneb enim huvi, mitte aga ekslikus lihtsameelsuses püüda kätt sirutada sinnapoole, mis ainult silmale näib kergem ja millega arvatakse rohkem teenida võivat. Rahalise tasu küsimus ärgu tungigu kunagi nii raskel kujul esile, et see sööb kogu inimese ta hingega. Truuks jääda oma seesmisele sunnile on tänulikuim ja õigeim, ent tõsikäll! raskeim, kuid mida julgesti igale võib soovitada. Tarve töö, tegeusemise järele on inimeses just samuti kui tarve eluhoiu eest hoolitsemise järele — seega eluline tarve. Igaüks kes ei taha roostetuda, peaks veetma oma aja töös ükskõik millises, sest pole tööd, milles inimene oma õnne ei saa saavutada, ega end täiusele viia, kui see ühtub ta seesmise sunniga. Väär on arvamine, et mõni töö on teisest alam, millega ei saa tõsta end silmapaistvuseni, kuigi ta on huvitav, see on vaid tühipalja auahnuse tulemus. Ütleb ju vanasõnagi: „Töö kiidab tegitat.“

Ärgem saagem ainult pinnapääleiks ega püüdkem vaid suurte zestidega mõjule pääseda, vaid nähkem igas töös kohustust, mille läbi saame põhjalikeks. Õppigem nägema töös inimese vajadust, milleta maailm oleks vaid tühi vari ja enesepete. Ärgu siis unustetagu ka, et ükski töö pole inimesele häbistav, mille eest maksaks põgeneda ja anduda alale, milleks pole tal mingit huvi ega kalduvusi. Iga tõsine töötaja leiab küllalt juhust oma tööle võita tarvilikku tunnustamist, kui see on tehtud tõsise andumusega, nagu tegi kunstnikki, kes suutis laste inetu välimuse tagant nende õilsaid ja armastusest sädelevaid hingi esile manada, et nad oma inetust välimusest hoolimata tõsist ilu peegeldasid.

Muhamed ja Ali kunagi kohtasid meest, kes hakkas Alit sõimama, et see varem teda oli haavand. Ali kuulas kannatlikult ja vaikides kaunis kaua, siis aga ei suutnud ta end enam taltsutada ja hakkas sõimule vastama sõimuga. Sääls läks Muhamed oma teed jättes need kaks tüli lõpetama. Kui Ali uuesti Muhamedi juurde tuli, ütles ta pahaselt: „Miks sa mu maha jätsid ja lasid mul üksi kuulda selle mehe inetuid teotusi?“ — Muhamed vastas: „Kui ta sind teotas ja sa vaikisid, nägin ma su ümber kümme inglit, kes talle vastasid. Kui sa aga hakkasid talle sõimusõnadega vastama, jätsid inglid su maha ja ka mina tuln tulema.“

Araabia keelest.

Iseloomustavaid jooni omaegsest noorsooliikumisest.

Kevadpühad 1923. Äärmiselt po-rine. Põhjatud teed ja kaldaist üle-
uhtuvad veteväljad.

Olin tookord gümnaasiumi VII, nüüdse IV kl. õpilane, ja veetsin pü-
hade vaheaega, nagu ikka, maal vanema-
mate juures. Ent tol korral ei saand
seda vabaaega lõpuni maal olla, pärast
kolmandat kevadpäha algas Tartus
Treffneri gümnaasiumi saalis V Eesti
Koolinoorsoo Keskliidu Kongress, kuhu
kogusid koolinoored kogu riigist. Vai-
mustus ja kohustustunne „oma asja“
vastu oli nii suur, et kõige läbipääs-
matuma teega algasin sõitu Tartu. Mul
on see sõit sellepärast erilisel meeles,
et teel sigines omapärane jutuajamine,
kus mina, väike tüdrukujõmpikas,
püüdsin isale ta küsimuse peale selgeks
teha oma kongresside ja koosolekute
tähtsust ning ühtlasi kogu noorsooliik-
kumise mõtet. Ega see ei olnudki
nii kerge skeptilise ja elutarga vana-
põlve esitajaga tegemist olles. Püüd-
sin leida kõige lihtsamat ja kokkuvõt-
likumat väljendust, ning mäletan end
jutustavat umbes nii, et meie, noored,
tahame muuta elu ilusamaks, puhta-
maks ja ülevamaks . . . ilmas on ju
nii palju madalust, viletsust ja pahe-
sid . . . meie tuleme kokku üle maa,
et leida üheskoos abinõusid nende
vastu võitlemiseks, seada üles põhi-
mõtteid ning ise kui võimalik kas-
vatada üksteist vastastikku oma ringi-
des paremaks.

Tõin need sõnad möödunud kaunist
ajajärku meelde tuletades siinkohal
esile, sest et need, olgugi naiivselt väl-
jendet, siiski tollaegset noorsooliiku-
mise kandjate idealismi ja usku pee-
geldavad — muidugi lapselikku usku,
kuid pole ju usk kunagi suutnud mõis-
tuse ees paika pidada.

Muidugi, meie hulgas oli ju ka teisi,
päliskaudseid kaasaskäijaid, karjäriste,
neid, kes koosolekuil käisid seepärast,
et see „moes“ oli tookord, tõmbas,
ning lõpuks ka niisuguseid, kes refe-
raadile järgneva lõbusa koosviibimise
pärast kodust välja olid tulnud, kuid

säärane element ei tõusnud tookord
kuidagi tooniandjaks, ja see oli pääasi.

Säärast vaimustust võib vaevalt
vanemas eas millegi vastu veel tunda,
kui endi siis, suurte ja väikeste ettevõt-
ete mõtete ja ideede vastu tunti . . . Ja
kui siis nii mõnegi ürituse läbiviimine
võttis nii palju aega ja energiat, et
terved ööd vahest kuni hommiku koi-
duni tööteti, kas küsis siis keegi: mis
ma sellest kasu saan? Kas tundis
keegi, et ta väsinud on. Ei!

Meie nägime viletsusi, inetusi, ma-
dalust, väiklust eneste ümber ja noo-
rusele omase ägeda tundlikkusega vih-
kasime seda, kannatasime ka teiste
kannatusi. Meie, jumalalle tänu, ei
olnud veel nii tuimad ega targad, et
öelda: „Mis see meile korda läheb,
kui aga mul enesel hää on.“ Ei! Meie
tundsime ja kannatasime kaasa kõikjal,
kus puutusime kokku ülekohtu ja hädaga.

Meie nägime, kuidas vaesem kiht
ägas ainelisest raskusest ja viletsusest,
mida nende perekonnaisad joomise
ja toorusega veelgi suurendasid.

Meie ei saanud teisiti, kui olla tu-
lised karskuse pooldajad.

Meie nägime, et ka jõukam, hari-
tum seltskond kaugeltki eeskujulik ei
olnud, et sääal pea eranditult ainelist
omakasu püüti, ning et meie haritlase
ideaaliks kippus kujunema: võimalik-
ult ise hästi ära elada!

Meie nägime seda ja ei püstitand
endile mitte eesmärgiks, võimalikult
ruttu nende naudingute juurde jõuda,
et sarnaselt jätkata.

Meie arvustasime, meil olid omad
seisukohad, arvamisid. Kas nad olid
need kõige õigemad ja läbiviidavamad,
see on teine küsimus, pääasi, meil oli
midagi omal, mis andis kogu sellele
liikumisele omapärase värvingu ja il-
mestas kõiki tollaegseid ärksamaid
noori. Meie motoks oli „ . . . meie
tahame elu korraldada endi äranäge-
misel, endi sisemise tõetunde alusel,
piirdudes ainult üldeetiliste nõudmis-
tega.“ — (E. K. K. V. kongressi reso-
lutsioonist „Vanad ja noored.“)

Näpunäiteid võistluskirjutisist osavõtjatele.

Võistluskirjutiste üheks teemiks määrati tänava teistkordselt „Ühe noorsoo organisatsiooni ajalugu“, et hankida materjali ka neist noorsoo organisatsioonest, mille käsitlemisele möödunud õppeaastal ei asunud (ja nende seas on väga tähtsaid — paljud meie noorsooliikumise arenemises koguni esmajärgulise tähendusega — noorte rühmitusi *)).

Mainitud teemile kirjutada-soovi jaoks olen annud põgusad juhised 1928./29. a. „Kev.“ nr. 2-es. Nendele siinkohal erilist midagi juure lisada — selleks ei leia ma tarvet. Tahaksin aga juhtida huviosaliste tähelepanu Al. Elango hinnang-kirjutisele läinud õppeaastal saabund tööde kohta „Kev.“ sama a.-k. 5-s nr.-is.

Käesoleval puhul püüan ligemalt peatuda teise teemi, nimelt „Millisena kujutleksin ideaalset noorkarsklasi?“ käsitlemisviisil, viibates mõningaile positiivsele meetodilisele võtteile.

Kuna esimesena riivatud teemi läbitöötaja peab lakkamatult jälgima objektiivsuse nõuet — hoiduma subjektivismist — ja võtma oma ülesannet peamiselt kättesaadava tootesmaterjali süstematiseerimisena ja sellest tuletuvate järelduste avastamisena, näib viimasena puudutet teem sellevastu apeleerivat esijoones vastava autori isiklikele tõekspidamisile. Enamgi. Teemi sõnastus võib meelitada paljusidki ilusõnalisele ideaalitemisele ning vaid uduste piirjoontega määrateldud kuski kaugel hõljuvate unistuste serveerimisele. Ent sellel poleks tegelikku väärtust me noorsoo karskustliikumise suhtes. Ei. Osatet teemi tuleb tõlgitada hoopis realistlikumalt. Käsitagem mõiste „ideaalne“ võimaliku ülima saavutusena praeguses olukorras. Ja ideaalse noorkarsklase tüübi loomisel ärge püütagu kinnistada paberile iga juhulik aju läbistav mõttevälge, vaid piirdu tagu üksnes säärase teemumuste esitamise, mis omavad pretensiooni üldmaksvusele pääsmiseks, mis osutuksid kõigile aktsepteeritavaks. Teisiti väljendades: katsu tagu põhjendada selline noorkarsklase ideaal, kes oleks võimeline järgima Kanti kategoorilist imperatiivi — toimi nii, et su tahte maksimum alati ka üldise seadusandluse printsipi võiks sobida — kogu noorkarsklaskonna taotlule vastavalt (täht., et ta teotsengud kajastaksid vahetumalt kaaseründajate püüdeid). Järelikult langetatagu pääraskuspunkt oma seisukohtade motiveerimisele. Argumenteerimisvõime osutub siin olulisemaks momendiks. Ja omaksvõetud vaatekohtade õi-

*) Ülalöelduga pole muidugi tahet väita, nagu ei tarvitseks selliseis noorsooringes, kust on juba vastav töö liitu läkitatud, hakata uuesti uurima kohapealse organisatsiooni ajalugu. Vastupidi: on väga tänuväär, kui tehtaks seda nüüdki, ja võib olla — kõigiti paremini.

gustamisel püütagu tugevada võimalikult arvurohkele empiirilisele andmestikule — kogemustfakte. Sel moel töötades valmivad te kirjutuslaudadel praktiliseltki rakendatavad ning noorsoo karskustliikumise meetodikale väärilist lisa pakkuvad kirjutised.

Kordan veel: pole vaja üldsõnalisi siitsäält kokkukuhjatud paleuste kollektiivide, vaid tavalisi mittemidagi ütlevaid laialivalgudaid eietusi korvaku asjalik-kained noorkarsklase teoreetiliste ülesannete, tegeliku töö ja ülalpidamise ratsionaalsed eritelud.

Et teemi objekti tõepoolest mitmekülgset nähtaks ja selle sisalduse lahastamine ligikaudseltki täielikkusele võiks pretendeerida, seks esitan teehüvisena kohe järgneva mulle esialgselt — kui tõhe mitte asunule (seega detailest üle-, möödavaatajale) — silmi ees viirastuva küsimuste järjestu, mille lahendamine kuulub esijoones aruteldava teemi alasse.

A. Probleemi asetus.

Miks üldse tõsta küsimus ideaalsest noorkarsklasest?

B. Probleemi lahendus.

I. Noorkarsklase teoreetilised ülesanded:

1) Teadmuste ammutamise alal:

a) Kas tarvitseb noorkarsklasel üldse püüda ennast iseseisvalt täiendada üldteadmuste varasalve suurendamise suunas? Kas koolitundidest kaasatoodavast mälubagaazist ei piisa? Kui osutub vajaliseks teadmuste rohkendamine, siis mispärast ja milliseil alul esijoones ning kui suurel määral?

b) Kas vajab noorkarsklane ka teoreetilisi karskusteadmusi? Selle küsimuse jaatavalt vastajad piiritelgu ka alad, mille viljelemine sammugu esirinnas ja loetelgu eestikeelsed karskusraamatud, mille sisu tundmist nad eeldavad ideaalselt noorkarsklaselt.

c) Mil viisil peab noorkarsklane omandama nõuetavad (eelpool esitetud) teadmused? — Kas raamatuist, avalikkudest kõnedest, kaasõpilastega loodud õpiringist või mõnel muul teel?

2) Teistele teadmuste pakkumise alal:

a) Kas peab noorkarsklane jagama ka teisele aatekaaslasile oma teadmuste tagavaru või taanduma vanemate, kogenumate isikute (õpetajate) ees?

b) Mil teel peab soorduma teadmuste vahetamine noorkarsklaste eneste keskel? — Kas referaatide, mõttevahetuste või teiste vahendite varal?

3) Iseseisva uurimistöe alal.

Kas on noorkarsklane võimeline iseseisvaid uurimistöid ette võtma ja kas on see üldse soovitatav? — Kui ja, siis milliseid alasid peaks ta uurima?

II. Noorkarsklase praktilised ülesanded.

1) Vahekord koduga, kui see on ebakarske. Kas peab noorkarsklane püüdma külvata ka oma alkoholismi-õhustikust läbiimbund kodusse karskuse seemet või olema selles suhtes passiivne — üldse mitte reageerima kodustele ebakarsketele nähetele? Kui noorkarsklane on kohustet ka kodus aktiivset karskusteed tegema, siis kuidas (kas loobuda vanemate käske täitmast, kui need käivad alkoholiliste jookide kättetoomise kohta, seletada neile järjekindlalt karskusaate tähtsust, teha neile järjest etteheiteid ebakarskuse suhtes või kuidagi teisiti)?

2) Vahekord kooliga.

a) Õpilaskonnaga.

aa) Milline asend võtta õpilaskonnas? Kas olla: 1) väljaspool igasugust noorsoo isetegevust, 2) võtta osa noorsoo isetegevusest, aga kuuluda mitte karskusringi, 3) võtta osa ainult karskusringi tööst või 4) võtta osa niihästi karskusringi kui ka teiste ringide tööst. Seda seisukohta, mis esitet 4-jast omaks võetakse, lähemalt põhjendada ja eritella.

bb) Kuis suhtuda teisisse õpilasises?

aaa) Mittekarskeisse.

Siin vaja eristada veel grupid: noorsoo isetegevusest osavõtjad ja sellest väljaspool seisjad.

bbb) Karskeisse.

Siin tuleb lahus hoida juba neli ülaltoodud liiki. Ja kuis igaühte neist suhtuda, oleneb sellest, milline vaatekoht aa) all valitakse.

b) Õpetajaskonnaga üldse, eriti aga ebakarskete õpetajatega.

3) Vahekord väljaspool kodu ja kooli tui-kava eluga.

a) Kuis suhtuda väljaspool kooli teotsevate noorte tõhe? — Kas olla nendega läbikäimises või mitte.

b) Kuis suhtuda alkoholismisõbralikule täiskasvanute maailmale? Ja mil viisil end ülal pidada võõruspeol (mingi perekondliku sündmuse puhul) kus voolab ohtrasti alkoholi?

c) Kuis suhtuda täiskasvanute karskusliikumisse, kas võtta sellest osa või mitte?

4) Noorkarsklane üldkõlbliselt.

a) Noorkarsklase sotsiaaleetilised kohustused.

b) Noorkarsklase ülalpidamine individuaal-, eriti seksuaaleetiliselt.

C. Lõpuhinnang.

Milline tähtsus on noorkarsklase ideaali püstitamisel?

I. Ideaali ülesseadja enese seisukohalt. (Kas suudetakse teotseda edukamalt, eko-noomsemalt ja aeg-aegseist kahtlemisist-võnkumisist — skepsisest — kõrgemal-seisvamalt, enesekindlamalt, kui tuntakse oma eesmärgile suunduvaist teist just kõige lühemaid või on tervitatavam spontaanne ennastsalgav andumine karskusaatele ilma mingi meditatsioonita ning aru andmiseta oma rühmamisist — uskudes vaid karskustöö praegu-maksvate printsipi-idee ainuõiglusse?)

II. Kogu meie noorsoo karskusliikumise seisukohalt.

Kumb on eelistatavam nähe: kas see, et meie noorkarsklaste maleva koosneks strateegilisis küsimusis pädevaist, iseseisvalt otsustavaist ning positsioone õigelt hindavaist eksemplaarist või peaksime taotlema sõnakuu-
leliku massi, alistumisvalmi hulga kasvatamisele, keda juhid võiksid oma parema äratundmise järele käsutada?

Selles kava-näites on väljutud koolinoorte olukorrast. Üliõpilas-, rahva- ja töölisnooril kui teissugusesse keskkonda kuulu-
vail tuleb võtta muidugi ka teissugune lähte-koht.

Kui mõni küsimus on raskesti vastatav või mitu vastust üheväärsed, siis selgusele jõudmiseks vahetatagu selle probleemi kohta mõtteid kohaliku karskusringi koosolekul ja püütagu abi leida saadaval olevast vastavast kirjandusest. Kirjanduse kasutamisel märgi-
tagu tekstis (sulgudes) täpselt ära, kust tea-
tav mõte või tsitaat on laenatud. Et oman-
datud seisukohad oleksid võimalikult kindlad, siis katsutagu üles leida kõik selle poolt ja vastu rääkivad väited ning viimased kummu-
tada. Ja väga hää on, kui lisatakse iga küsi-
muse lahendusele märkus juure, millal um-
bes on jõutud sellele seisukohale ning milliste faktorite mõjutusel (kas kirjanduse, teiste isi-
kute või elunähtuste).

Muljeid ja mälestusi.

Soome Öppiva Noorsoo Karskusliidu 27-st suvikongressist Turus, 9—11. juunil s. a.

Teatavasti on soome noorkarsklattel kombeks endi kongresse pidada mitte talvel, nagu meil, vaid suvel, ühendades selle mitmesuguste lõbustustega, nii et tulemuseks on midagi meie suvipidustuste taolist. Seekord oli kohaks valitud Soome endine päälinn Turku, mille doomkiriku 700. a. juubelit asuti pühitsema varsti päale kongressi. Kongress ise umbes 350-ne osavõtjaga koosnes seitsmest osast: avamisaktus, tutvumisõhtu, töökoosolek, väljasõit, spordivõistlused, deklamatsioonivõistlused ja lõppaktus. Päale selle oli kavas veel tutvumine linnaga ja üliõpilaste karskusühenduse poolt korraldatud üliõpilasõhtu. Kongressi ajal peeti ära ka asemikekogu koosolek.

Avamisaktus, tutvumisõhtu ja lõppaktus kandsid enam-vähem ühtlast ilmet: kõned vaheldumisi muusikaliste ettekannete ja deklamatsioonidega, ainult selle vahega, et tutvumisõhtu lõpuks oli ka tants, ning lõppaktuse kavas auhindade väljajagamine deklamatsiooni- ja spordivõistluste laureaafidele. (Pandi toime „rahvahääletus“, kas lõpetada õhtu tantsuga või mänguga, kusjuures valdavad enamus pooldas tantsu; siiaamaani oli tants noorsoo karskusringides keelatud ja osa org-e, muuseas ka üliõpilaste karskusühing, peab sellest veel praegugi kinni.)

Mis puutub kõnedesse, siis ei saa öelda, et need oleksid olnud eriti sisukad või kaasakiskuvad, kuigi esinejad kuulusid kõik, päale ühe vanemasse generatsiooni, ent soome noorsugu on ses suhtes vähenõudlikum. Deklamatsioonide tasapind seevastu on meie omastunduvalt kõrgem — üldse näib huvi selle ala vastu Soomes olevat viljakam. (Võistlusest võttis osa umbes 15 isikut eri linnadest.) Spordivõistlused, millest osavõtt arviliselt oli keskmine, ei pakkunud tagajärgede suhtes midagi eriti üllatavat (osavõtta võivad ainult karskusorg-ide liikmed).

Meeldivaks vahelduseks oli väljasõit lae-

vadega läbi ilusa saarestiku Naantali nimesse suvituslinnakesse, mille ligiduses asub m. s. ka soome presidendi suviloss. Viimase ülikaunis pargis võttis meid vastu president ise enda tavalise lahke naeratusega, kinkides külaskäigu mälestuseks Soome Ö. N. K.-liidule riigilipu. Töökosoleku, mis ettevõtteist kõige kahvatum, täitis tervenüksainus referaat, teemile „Kuidas edendada koostööd liitu kuuluvate karskusringide vahel“, millele järgnevad läbirääkimised kujunesid omavaheliseks arveteõiidenduseks liidu juhatuse ja üliõpilaste karskusühingu vahel, milliste vahelkord ei näi olevat just parem.

Eesti Noorsoo Karskusliit sai sellel kongressil erilise tähelepanu osaliseks. Kohe kongressi alul pöördus soome liidu esimees lektor J. Fr. Blomquist südamliku tervitusega allakirjutanu poole, millele mul au oli teada anda meie liidu juhatuse otsust hra Blomquisti auliikmeks ja sekretär H. Löfgreni ning Dr. P. Tuovise kirjavahetajaks liikmeks valimise kohta, neile ühtlasi vastavaid märke edasi andes. Lõppaktusel kordus vastastikune austuseavaldus uuesti, kusjuures Eestit võimsalt elada lasti.

Niihästi kongressist kui ka liidu tegevuse aruandest jäi mulje, et soome noorsoo karskusliikumine viimastel aastatel on elanud tõusu tähe all. Kas maksimum juba saavutat on, on raske öelda, ent kõrvalvaatajana tundub küll, et väga mitmesugustel põhjustel ligematel aastatel suuremat tõusu enam vaevalt oodata on.¹⁾

1) Liidul on liikmeid umbes 6000 ümber, häälekandja „Dohjantähti“ levik on umbes 1200. Suurt rõhku on pandud karskuseksameile, mille õiidendajaid on üle 1000.-de ja kõnedele, milliseid liidu korraldusel peetud 117. Riiklikku toetust saab liit 80.000 skm (= 800.000 senti!) aastas.

Öeldakse, inimese suurim aare olevat vabadus. On vabadus tõesti õnnistus, siis vaba inimene ei võiks olla iial õnnetu. Näed sa aga, et inimene on õnnetu, kannatab ja kaebab, siis tea — see inimene ei ole vaba, vaid ta on tingimata orjastet kellegi või millegi poolt.

On vabadus õnnistus, siis vaba inimene ei saa olla vabatahtlik ori. Kui aga näed, et keegi end teise ees alandab, teda meelitab, siis tea, — see inimene igatahes ei ole vaba. Ta on kui sulane, kes taotleb kas hädä söömingut, tulusat ametit või veel midagi muud, et valitseda selle üle, mis ei kuulu temale.

Vaba inimene käsutab vaid seda, mida ta takistamatult võib käsutada, s. o. ainult iseend. Kui sa aga näed, et keegi tahab käsutada mitte iseend vaid teisi, siis tea — ta ei ole vaba; ta on oma soovi ori — valitseda inimeste üle.

E p i k t e t o s.

Rohkem eluigust seltskondlikkudele mängudele.

Noorte ringides on senini vähe tähelepanu pööratud seltskondlikkudele mängudele. Pidade, koosviibimiste ja õhtute lõbustuste osas triumfeerib tavalikult tants. Ma ei taha vaielda vastu tantsu tarvilikkusele ega maalida hirmuäratavaid pilte tantsukultuuri harrastuse hädaohust, vaid tahan noorte tähelepanu juhtida asjaolule, et mittetantsijate protsent karsklaste hulgas on palju suurem kui teiste noorte hulgas, ja pea alati mittetantsijad kogu õhtuks kõrvaltvaataja ossa on paigutat.

Sarnane olukord on ebaloomulik ja selle kõrvaldamiseks tuleks hakata harrastama seltskondlikke mängu, mis tooksid vaheldust ja millel on paremusi mis tantsudel puuduvad. Neist paremusist võiks nimetada järgmisi: 1) Siin saadakse tegevusse rakendada kõiki osavõtjaid; 2) arendatakse osavõtjais leidlikkust (eriti arvamismängudes) ja kasvatatakse initsiatiivi võimet; 3) õpetatakse kiiresti otsustama (eriti pantmängudes); 4) kasvatatakse ühistunnet ja antakse osavõtjaile võimalus lähemalt vastastikku tutvuneda (eriti hääd seks tutvumismängud).

Miks seni seltskondlikud mängud on vähe noorte seas levinud, on seletav eeskätt mängude mittetundmisega. Huvi vähesusest mängude vastu pole igatahes põhjust rääkida. Vähemalt olen sellele veendumusele jõudnud oma kodulinna, Tartus, omandet kogemuste põhjal. Mängude mittetundmise põhjuseks on päämiselt vastava eestikeelse kirjanduse ja õpetajate pea täielik puudumine. Seltskondlikke mängu käsitavaist raamatuid on minu teada ilmund vaid A. Raudkatsi „Mängud“ VI (Tallinna 1927. a., hind 1,75 kr.). Kahjuks leidub siin palju igavaid (eriti arvamismängud) ja rohkem lastele määratud mängu, millised ei suuda vanemat osa noorsoost huvitada. Samalt autorilt ilmund teistest raamatutest mängude kohta võiks mängu juhtidele soovitada lugeda „Mängud I“, kust leiame teoreetilisi teadmisi mängude ajaloo, meetodika jne. kohta.

Kirjavahetajaid liikmeid.

- 49) Bernhard Kangro (Üliõpilaste Karskusühendus),
- 50) Helmut Kredeman (Paide Ühisgümna. Noorsoo Liit),
- 51) Lembit Kulbin (Valga Poegl. Gümna. Karskusring),
- 52) Felix Oinas (Tartu Õpet. Seminari Ene-sekasvatuse Ring),
- 53) Henn Sarv (Üliõpil. Karskusühendus),
- 54) Milda Siitan (Valga Tütarl. Gümna. Üldring).

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: mag. phil. Alfred Koort. Tegev toimetaja: Aleksander Küng, M. Sarv, F. Huik, E. Kubjas, I. Tõnisson. Toimetuse kõnetunnid: tegevtoimetajaal — iga päev 13—1/2 15 Jakobi tän. 8. Toimetuse aadress: Tartu, pstk. 86, telefon 404.

Siinkohal toon mõne lihtsa kuid hoogsu mängu kirjelduse (variatsioonid leiduvad A. Raudkatsi raamatus).

1. Õunad, pirnid, ploomid.

Osavõtjad istuvad ringi asetet pinkidel, kuna keskelolija on kohata. Mängu juht jagab järjest kõigile nimed (õun, pirn, ploom jne.) ning selle järele hüüab keskelolija kas õunu, pirne või ploome või ka kõigi kolme puuvilja nimesid, mille järele hüüetavad on kohustet kohti vahetama. Keskelolija katsub istuda mõnele vabale kohale ja kohatajääja jätkab mängu, hüüab omakord kohti vahetama sundivaid sõnu.

2. Käed eest.

Ringis istujad hoiavad käed rinna kõrgusel ees kuna keskelolija püüab kiirelt kätele lüüa. Kui see tal korda läheb, peab istuja, kelle kätele hoop langeb, ise lõõjaks hakkama.

3. Õhk, tuli, vesi, maa.

Kohataolija läheb mõne ringis istuja juurde ja ütleb õhk, vesi või maa. Küsitav peab enne kui keskelolija on 10-ni jõudnud lugeda nimetama mõne elusa olevuse vastavast ümbruskonnast. Ei lähe see tal korda, siis hakkab ta küsijaks. (Pandi aga annavad need, kes nimetavad üldiseid nimesid nagu kala, loom, lind. Sama teevad ka need, kes kordavad juba teiste poolt öeldut.) Kui keskelolija ütleb tuli, siis peavad kõik kohti vahetama.

4. Rong liigub.

Osavõtjad istuvad ringis, milles asub üks vaba tool. Keskelolija tahab vabale toolile istuda, kuid tühjast toolist vasemal istuja püüab ise sellele toolile istuda. Läheb keskelolijal korda enne toolile istuda, siis läheb vasempoolne naaber keskele ja rong liigub edasi.

Lõpetades oma kirjutise nende võib olla nii mõnelegi juba tuntud mängude kirjeldamisega, loodan, et edaspidi leiavad noorte hulgas seltskondlikud mängud rohkem tähelepanu.

Ringreisid.

Käesoleval semestril on viibind E. Noorsoo Karskusliidu liikmeid külastamas liidu abiesimees E. Treu: Valgas — 12, 13 okt., Abjas — 13, 14 okt., Tõrvas — 16 okt.; pääsekretär A. Küng Tallinnas 20, 21 okt. Külastatakse abiesimehe poolt Otepääd 15 novembril ja esimehe V. Olupi poolt 28 novembrist — 5 detsembrini Amblat, Tapat, Rakverit, Jõhvi ja Narvat. 17—24 novembrini leiab aset organiseerimis- ja külastuslend Tallinna koolidesse.